

PORUCHY CHOVÁNÍ

VELKÉ TÉMA: AGRESIVNÍ PROJEVY PSA

Agresivita vůči jiným zvířatům a lov

Vlastně to všechno zní pořád stejně. Nemusí to tak ale být. To, že pes kousne člověka, přece ještě nemusí znamenat, že ho chce lovit. A s agresivitou vůči ostatním zvířatům je to stejné.

mit jednou upevněný reflex bývá velmi obtížné. Jak to ale psovi vylíčím? To všechno už přece víte. Proto si na tomto místě ušetřím dlouhé povídání. Zabránit psovi v takových projevech a agresivních reakcích je tedy úplně stejně jako odbourávání jiných projevů agresivity.

Ale ten lov! To je téma samo pro sebe!

To, že nevěřím na všemocnost chování na základě pudů, již určitě vyplynulo z dílu, ve kterém jsme se věnovali útěkům psů. Že ale základní příčinou lovu u psů je pud, tomu samozřejmě věřím. Vím, že to může na první pohled znít trochu podivně, ale vlastně je to celé docela jednoduché.

Přestaňme si projednou všimnout psů a podívejme se podrobněji na chování lidí. Prošli jsme evolučním vývojem lovců a sběračů. Máme proto podobné kořeny jako psi, kteří jsou jen jinými sociálně žijícími šelmami. A nyní se z tohoto hlediska podívejme na hry dětí! Děti si hrají na schovávanou a na honěnou, pořádají bojové hry a dokážou se pohádat či poprat o míč. Když se zrovna nevěnují počítačovým hrám, které si získaly nad našimi potomky nadvládu. I to je však jen pozměněná a nezdravější forma výše popsaného herního chování dětí. A co si tím děti nacvičují? Lovecké strategie! Pronásledování, vyhledávání úkrytu, lov kořisti, útok a obrana. Tělesně a duševně se trénují a tak se připravují na život šelmy. Pravda je však taková, že jen velmi malé procento těchto hrajících si dětí se v dospělosti skutečně vydá na lov. Musí potom své „pudy“ potlačovat? Ne! Vyhledají si prostě jinou kořist a jiné lovecké strategie. Návlek loveckého chování není pevně vázán na objekt „zvěř“. Jako dospělí lovíme peníze - jako náhražku za lovecky získávané živobytí. Vyučíme se svému povolání a změním své chování tak, aby se přizpůsobilo současné společnosti a kultuře. Namísto lovu se naučíme jiné povolání a ve svém volném čase se postaráme o odpovídající kompenzaci. Hrajeme například šachy (strategie, a tedy lovecká hra), honíme se při sportu za míčem, běháme, plaveme, jezdíme na kole, lovíme kořist, trénujeme duševní strategie a pronásledování. Dokonce i když si hrajeme na počítači, zabýváme se stejnými tématy. Náhradní chování!

A přesně to je cílem výcviku našich psů. Můj muž dělal s našimi ovčáckými psy přesně totéž. Možná si teď někdo řekne: „No a co, vždyť jsou to ovčáčtí psi. Ti prostě byli vždycky šlechtěni k pasení a ne k lovu.“ Kdyby to bylo tak jednoduché!

I ovčácké psy musíme odnaučit lovit a ne jeden ovčák by o tom mohl vyprávět celé romány. Takové chování se většinou nevztahuje k ovčím, ale k jiným zvířatům - ovšem existují i dobře vycvičení ovčáčtí psi, kteří se s lovečkou vášní pustí i za ovčí. Pak je zřejmé, že vazba k ovčákovi, fáze vtiskávání nebo výcvik šel tak nějak stranou. Co ale chci těmito slovy říci?

My usilujeme o tělesné i duševní zážitky úspěchu. To je ten pud!

Lov nabízí všechno, co jsme tu uvedli, a je to docela snadná cesta jak všechno dostat. Pes je prostřednictvím lovu schopen jednoduše, rychle a samostatně si vykompenzovat veškeré deficity v této oblasti. Správné by ovšem bylo, abychom našemu psu nabídli náhražku za jeho prapůvodní způsob obživy - lov. Jde o tělesné i duševní vyčerpání a o zážitky při dosažení úspěchů. Pokud ho tyto úspěchy nejen uspokojí, ale dokonce se mu dostane uznání jeho sociální skupiny, bude se pes radovat z nové činnosti o to více. Může to být třeba tahání vozíku, vyhledávání předmětů, skotačení s míčem, pasení ovčí nebo přinášení dřeva do krby - na tom nezáleží. Hlavní věc je, že pes bude mít co dělat, zažije úspěchy a společnou činnost.

Společnost! To je velmi důležité téma. Většinou nejsme schopni začlenit naše zvířata správně do našich společenských struktur a tím i do naší kultury. Proto si pes najde svoji vlastní kulturu - a ta nám většinou opravdu nevyhovuje. To má něco společného s výkladem našeho názoru na svět.

Co tedy uděláme, když se z našeho psa stane lovec proti naší vůli? Nejdříve si důkladně rozmyslíme, co je vlastně špat-

Není ničím neobvyklým, že psi trpí nejistotou nebo určitým strachem před zástupci jiných druhů. Prostě se bojí toho, co neznají, a co proto nemožno dobře odhadnout. A přesně to bývá důvodem mnoha projevů agresivity! Proto musíme našim psům vysvětlit svět, aby se prostě necítili nejistí. Jakmile se nejistota jednou objeví, začnou vznikat podminěné projevy chování, reflexy. A prolo-

Příčiny a řešení problémového chování

ně v naší smíšené smečce lidí se psy. Kdo vede koho, kdo koho kontroluje, kdo má co říci a jestli nás pes stále sleduje, nebo zda se my musíme dívat, kam se to zase poděl. Pak je třeba začít zcela měnit své postoje. To ale platí u všech problémů.

Lov začíná již při čenichání a větření! Pes, který prohledává své okolí nosem, už nemá oči pro nic jiného! Představte si čenichající smečku. Všichni mají nosy u země a nikdo nesleduje alfa jedince. No prosím! To by bylo zhruba stejné, jako kdybychom šli na procházku se svým lidským partnerem - a současně si přítom četli knihu. Můžeme výmluvněji vyjádřit, co si myslíme o tom druhém? To je pro sociálního partnera přece konec veškeré pozornosti. Jestliže pes začne sklánět nos k zemi, musíme přijít s nějakou novou myšlenkou. Vlastně v tomto okamžiku už je příliš pozdě, protože: kde jsme vlastně ztratili pozornost psa?

Jestliže už se to ale stalo a pes čenichá s nosem u země, musíme mu nějak čenichání spojit s negativním vjemem - a pohled na nás zase s pozitivním. Proto uslyší naše: „Tak dost!“ a ihned několikrát změním směr, aby byl pes nucen dávat na nás pozor. Jsme díky tomu nevypočitatelní, a navíc máme možnost získat jeho pozornost a také si ji udržet. Děláme se zajímaví! Jasně je, že psa, který už si zvykl lovit, nemůžeme pustit z vodítka, dokud se to neodnaučí. Jak jinak bychom ho mohli zastavit? Většinou je jeho vzrušení tak velké, že ani dobře nacvičený povel „Tak dost!“ už nepomáhá, jakmile se pes pustí po stopě.

Kdykoliv se pozornost psa vydá vlastní cestou, musíme zasáhnout.

Protože jinak je pes ihned v prachu. Když se pes naučí soustředit svou pozornost na člověka a je člověku podřízen (alespoň podle řeči těla), pokud tedy pes zůstane vedle nás a poslouchá naše povely, pak se můžeme pustit do „desenzibilizace ve věci lovu“. Vydejme se do obory se zvěří! Pomalu a s klidem se blížíme k výběhům. Je-li to ještě třeba, v blízkosti zvířat se pohybujeme klikatě, psovi vydáváme přátelské povely a jsme pány situace. Jakmile pes zneklidní, zaslechne náš povel „Tak dost!“ a dostane nové povely. Jestliže nastane situace, ve které vzrušení psa roste, stáhneme se s ním jednoduše o kus zpátky a dáme mu možnost, aby se uklidnil. Jakmile se pes dostane pod kontrolu, začneme se vším pěkně nanovo. Tak má pes možnost přijmout naše vedení i ve stresových situacích a naučí se takové situace také správně

ně hodnotit. To je velmi důležité. Přesně stejně jednáme, jestliže pes začne projevoval strach před jinými zvířaty. Princip je vždycky stejný. Čím temperamentnější a nervóznější je pes, tím těžší je naše úloha a tím klidnější také musíme být.

Druhou stránkou věci je pak vytížení zvířat. Musíme jim dávat jiné, nové úlohy, kterými se mohou zaměstnat. Nevím, zda znáte historii border kolie Rika ze Švýcarska. To je pes, kterého jste jistě už několikrát obdivovali v televizi a který dnes už zná na dvě stě (!) věcí podle názvu a dokáže je přinést na povel. Co myslíte, co všechno by mohlo Rika napadnout, kdyby si jeho majitelka pro něj nevymyslela tuhle úlohu? Stejně dobře můžeme schovávat také hračky a krmení a psa pouštět, aby splnil složité úlohy při jejich hledání.

Sama mám mimo jiné trpasličího pudla nejhoršího druhu. Pokud jde o temperament, musím vždycky zakřičet aspoň pětkrát „Ke mně!“, a on je schopen zaměstnat celé davy tím, aby mu házely hračky. Jen jednou jedinkrát v životě se mi podařilo opravdu ho unavit. Hrál si dobrovolně uprostřed léta s celým dětským prázdninovým táborem nepřetržitě celých šest hodin. Pak si lehl do chladného koutku a několik hodin jsme o něm nevěděli. Ten loví dokonce i míče a dokáže lidi pěkně zaměstnat! To je jeho práce a kvůli ní nechá všechno. Dokáže balancovat na padlých kmenech stromů, skotačí tunelem, přes překážky a pod nimi, šplhá na vratké hromady dříví, skáče se smrtelnou odvahou do plných van v koupelnách a jen tak mimochodem při tom převrhne vědro, jen aby se dostal ke hračce a mohl ji člověku zase hodit pod nohy. Kolem hopkající zajíc by byl pro něj něco nezajímavého a ani by se neotočil, aby ho mohl

navětrřit. „Pche, to přece není hračka. To je nuda!“ Co myslíte, že by se stalo, kdyby toho jednou napadlo, že by se mohl zabývat o zvěř. Chudáci lesní zvířata! Bydlíme uprostřed lesa, a tak máme tady venku také dvě staříčké ovce a různé slepice. Musím upřímně přiznat, že moje fenka rotvajlera má vašeň, kterou v ní ještě podporujeme. Hlídá a pohání ovce. Ta pomáhala mému muži pást ovce ještě v době, kdy jsme jich měli mnohem víc, a dělala to s očividnou radostí. To pak naučila oba mé lovecké psy, a tak musíme tuhle bandu čtyřnohých rošťáků někdy pěkně hlídat, aby si nevyhledali nějakou „vhodnou“ činnost, i když je v ní jindy podporujeme. Sice nikoho nekousnou, ale pohánějí zvířata a mají radost, když se nešťastné oběti konečně shluknou někde v koutku a tam zůstanou spořádaně stát. Vůči svým psům mám trochu špatné svědomí, protože jim nemohu věnovat tolik času, kolik bych si přála a kolik bych měla. Žijí sice od odpoledne až do rána se mnou, a když mohu, беру si je s sebou občas i na cesty, ale to jim samozřejmě nestačí. Třebaže nikdy nejsou sami, rádi by toho měli více na práci. Chov psů prostě nezná žádné kompromisy. Bohužel větší břemeno nesou v našem společném soužití psi.

A tak se prostě stává, že se dostanou do situací, které nejsou schopni zvládnout sami, nebo že si vyhledávají sami činnosti, které pro nás rozhodně nejsou nijak povznášející. Tak se jim postarejme o dostatek vhodné činnosti!

Být u všeho a moci spolupracovat pro ně znamená mnoho! Psi pak nebudou ve svém volném čase lovcí a ani rváči.

M. Nováková

MANUELA NOVÁKOVÁ

se koncem 80. let seznámila se svým pozdějším manželem E. Novákem, který jako bývalý ovcák a majitel útulku pro psy, penzionu pro zvířata a kynologické školy vyvinul vlastní metodiku výchovy psů bez drilu a trestů. Společně důsledně využívají této metody ve své každodenní práci. Žije a publikuje v Německu.